

Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinin inkişafında reytinglərin rolu

Cəmiyyətin müasir inkişafının xarakterik cəhəti, ölkələrin yenilikçi cəmiyyətin formalaşmasında yeni mərhələyə keçidi, biliklərin yayılması, ötürülməsi, əmələgətirilməsi və istifadəsinə əsaslanan iqtisadiyyatın qurulmasıdır. Bacarıqları daimi dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq vətəndaş cəmiyyətinin aparıcı istiqaməti, maddi rifahının əsas mənbəyinə çevrilir.

İntellektual kapitala sərmayə qoyuluşu resursların qorunmasında və yayılmasında ən effektiv üsula çevrilir. İstehsalın intensivləşdirilməsi və yeni elmi-yenilikçi yanaşmaların tətbiqi elm və

təhsilin dünya elm və təhsil sahəsinə inteqrasiya templərinin sürətlənməsini müəyyənləşdirir. Dünya reytinglərindəki yeri, Azərbaycan ali təhsil müəssisələrinin intellektual və təhsil potensialını tam əks etdirmir. Hazırkı vəziyyətin saxlanılması, dünya reytinglərində universitetlərin rəqabət qabiliyyətinin artması perspektivlərinin itkisinə səbəb ola bilər.

Buna görə də təhsil sisteminin rəqabət qabiliyyətinin artırılması milli maraqların bir hissəsidir və ölkənin əsas vəzifələrindən biridir. Dövlətimiz buna uyğun olaraq "Azərbaycan Respublika-

sında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nın həyata keçirilməsi ilə bağlı Fəaliyyət planı (2015) çərçivəsində müvafiq standartları hazırlamaq və tətbiq etmək, bu sahədə beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq təhsilin keyfiyyətini qiymətləndirmək zərurətini nəzərə almışdır. Ali təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, milli ATM-nin Avropa universitetləri ilə rəqabət dözümlülüyünü təmin etmək; milli ali təhsil sisteminin müqayisələndirilmə və uyğunlaşdırma imkanlarının yüksəldilməsi - bütün bunlar Azərbaycanın 2005-ci ilin 19 may tarixində qoşulduğu

Bolonya prosesinin əsas məqsədidir.

Cari ilin oktyabr ayında Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri Mikayıl Cabbarov Bakı Dövlət Universitetində doktorant və gənc tədqiqatçıların sayca XXI Respublika elmi konfransında etdiyi çıxışında universitetlərin elmi tədqiqat fəaliyyətlərinin nəticələrinin dünya reytinglərinə təsirindən də bəhs edib. Onun sözlərinə görə, tədqiqat fəaliyyəti universitetlər üçün davamlı şəkildə güclənməkdə olan rəqabət mübarizəsinin həlledici amillərindən birinə çevrilir.

Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinin inkişafında reytinglərin rolu

← Əvvəli səh.1

Arzu HÜSEYNOVA,

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktor müavini, iqtisad elmləri doktoru,

Esmira ƏHMƏDOVA,

Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun Ali təhsilin inkişafı şöbəsinin aparıcı mütəxəssisi

Beləliklə, dünya universitetlərinin QS reyting siyahısının hazırlanması metodologiyasında istifadə olunan meyarlar arasında tədqiqat fəaliyyəti 20% xüsusi çəkiyə malikdir. Bu göstərici Şanxay reyting siyahısı üçün 40%-ə, The Times Higher Education üçün isə 60%-ə bərabərdir. O qeyd edib ki, tədqiqat universitetləri tərəfindən fundamental və təbiiq elmi tədqiqatlar aparmaqla yanaşı, yüksək texnologiyalara əsaslanan elmtutumlu sahələrin kadr və elmi-informasiya təminatını həyata keçirmələri nəzərdə tutulub. 2015-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə o zamankı “Thomson Reuters”, indi “Clarivate Analytics” adlanan şirkət arasında bağlanmış müqavilə əsasında ölkəmizin 40 ali təhsil müəssisəsi “Web of Science” elmi platformasına çıxış əldə edib. Bu imkan alimlərimizə dünyanın ən reytingli elmi jurnallarına, konfrans materiallarına və monoqrafiyalarına çıxış əldə etməklə yanaşı, öz tədqiqat nəticələrinin dünya akademik ictimaiyyətinə çatdırılmasında beləddçi rolunu oynayır.

Universitetlərin beynəlxalq reytingləri ənənəvi olaraq iqtisadi inkişafın qiymətləndirilməsi və dünyanın müxtəlif ölkələrində olan ali təhsilin müqayisəsi üçün əsas meyarlardan biridir. Ali təhsilin dəstəklənməsi, bir qayda olaraq, ona olan ikili tələblərin birləşməsidir. Bir tərəfdən cəmiyyət kütləvi ali təhsil sisteminin çox sayda tələbələrini olması üçün maraqlıdır, o biri tərəfdən isə - o həmişə ən yaxşı universitetlər və bəzən dünya səviyyəli universitetlərin formalaşması üçün şərait yaradılmasına çalışır.

Hər hansı bir ali təhsil müəssisəsinin (ATM) öz rəqabətliyinin artırılması yolunda əsas fəaliyyət istiqamətlərinin aydınlaşdırılması və beynəlxalq reytinglərdə öz mövqeyinin yaxşılaşdırılması üçün sıcrayış mexanizmlərinin müəyyən edilməsinə görə ilk növbədə universitetlərin milli və beynəlxalq reytinglərinin bugünkü tərtib olunma vəziyyətinin təhlilini hazırlamaqlıq.

Universitetlərin beynəlxalq reytinglərinin müəyyənəşdirilməsinin müxtəlif metodları mövcuddur. Onlardan aşağıdakıları qeyd etmək olar:

1. Dünya universitetlərinin akademik reytingi və ya Şanxay reytingi (Academic Ranking of World Universities - ARWU) tərtibatçı - Şanxay Universiteti Tzyao Tun, Çin.
2. QS Reytingi (QS World University Rankings) - tərtibatçı - Quacquarelli Symonds (QS), Böyük Britaniya.
3. Tayms Reytingi (Times Higher Education World University Rankings, THE), tərtibatçı - Thomson kompaniyası ilə birgə The Times Higher Education nəşriyyat evi.

Baxmayaraq ki, reytinglərin tərtib olunması tarixi heç iyirmi ilə çatmayıb, tərtibatçılar hər zaman reytinglərin klassik müəyyənəşdirmə qaydalarının təkmilləşdirilməsi yollarını axtarırlar. Klassik sistem dedikdə ATM-nin bir cədvəl və ya düz xətt üzərində 1-dən 400 -ə kimi (THE reytingində olduğu kimi) yerləşmə anlamına gəlir. Lakin bu sistem istifadəçilərə ATM barədə tam məlumat vermir.

Bundan əlavə, reytinglərin müxtəlif metodologiyaları heç də şəffaf olmayan göstəriciləri önə qoyur. Belə ki, QS reytingi onun əsas çəkisinin 40%-ni akademik sorğu təşkil etdiyinə görə hər zaman tənqiddə məruz qalır. Bununla əlaqədar bir sıra suallar ortaya çıxır: metod nə qədər effektivdir, dünya ali təhsil sahəsində real vəziyyəti necə əks etdirir, ingilisdilli olmayan ölkələrə qarşı diskriminasiya varmı? Bu problemlərlə digər aparıcı reytinglərin tərtibatçıları da qarşılaşır.

Məsələn, THE tərtibatçıları hər zaman eynilə akademik sorğu və onun reytingdə əsas çəkisinə görə tənqid olunur, ARWU müəlliflərinə qarşı isə reytingin bir-təqədərli olması iddiası irəli sürülür ki, reytingin əsas göstəricisi kimi işçilərin və məzunların, Nobel və Filds mükafatlarının laureatlarının sayı göstərilir.

Çinin Şanxay Universitetinin reytinginin əsası 4 şəxədən ibarətdir. Bunlara təhsilin keyfiyyəti (məzunların əldə etdikləri nəticələr) - 10%, dərş deyən professorların keyfiyyəti - 40%, elmi tədqiqatların nəticəsi - 40%, ATM-də təhsil alan tələbələrini sayına əsasən akademik göstəriciləri - 10% daxildir. Bu reyting tədqiqat hissəsində bazalaşb - 80% (tədqiqat aparən professorlar və nəticələr).

Professorların keyfiyyəti iki göstəriciyə əsaslanır: 20% - avtoritet fiqurların olması və 20% - professorların nəşrlərinin məşhurluğu. Tədqiqat nəticələrinin keyfiyyəti iki göstəricidən ibarətdir: 20% - iki elmi dərgidə - Nature və Science nəşrlərin sayı və 20% yüksək təsir faktoru olan dərgilərdə nəşrlərin sayı.

Reytingin tərtibatçıları reyting hesablamasında gös-

təricilərin tədqiqat ağırlığı subyektiv şəkildə artırılmışlar. Bu yanaşmanın əsas meyarı iqtisadiyyatdakı innovasiyanın ATM-ə qarşı nəinki ixtisaslaşmış işçilərin və konstruktorların, həmçinin tədqiqatçıların hazırlanması tələbini qoymasıdır. Bununla yanaşı, araşdırma qabiliyyəti yalnız magistr dərəcəsinə deyil, həm də fəlsəfə doktoru, idarəetmə, hüquq səviyyəsində olmalıdır. Araşdırma qabiliyyətinə və yetkinliyə yalnız tədqiqat modeli əsasında qurulmuş ATM-də yiyələnmək olar.

Tarixən təbiiq elm SSRİ məkanında nəinki ATM-də, həmçinin ixtisaslaşmış elmi təşkilatlarda inkişaf edib. Təbiiq elmin maliyyələşdirilməsi və sənaye müəssisələri ilə bağlanmış elmi sazişlərdən gələn gəlirlər əsasən SSRİ-nin və iqtisadiyyatın dağılmasından sonra ləğv edildi. Nəticə olaraq bir çox tədqiqatçılar elm sahəsindən getdilər. Universitetlərin tədqiqat və innovasiya aktivliyi kəskin aşağı düşdü. Bu MDB dövlətlərinin bir çox universitetlərinin hazırkı reytinglərinə güclü təsir göstərir.

Təhsil xidmətinin istehlakçıları hər hansı ATM-nin elmi fənnin tədrisinin yüksək olmasını, ixtisaslar, infrastrukturun mövcudluğu və müqayisəli keyfiyyətləri haqda məlumatlı olmaq istəyirlər. Hər bir istehlakçının harada təhsil alması barədə bir sıra meyarlara görə öz istəyi var. Reytingləri abituriyentlərin, tələbələrini və onların valideynlərinin nöqtəyi-nəzərindən araşdırsaq belə nəticəyə gəlmək olar ki, onlar hamısı konkret proqram və istiqamətləri analiz edirlər. Klassik reytinglər, təəssüflər olsun ki, tam və obyektiv mənərə yaratmır.

Bununla əlaqədar, reytinglərin tərtibatçıları cəmiyyətin sorğusuna cavab olaraq ATM-nin müxtəlif bilik sahələrində yeni reyting sistemini təklif ediblər. Artıq bir neçə ildir ki, 3 aparıcı reyting şirkəti (QS, THE və ARWU) xüsusi ixtisaslar üzrə reytinglər tərtib edir.

Həmçinin Quacquarelli Symonds (QS) şirkəti bir neçə il bundan əvvəl ATM-nin yeni sıralama sistemini - QS Stars hazırladı. Bu sıralamada iştirak könüllü və ödənişlidir. Bu gündək 30 ölkədən 100-dən çox universitet bu layihədə iştirak edub. QS Stars layihəsinin algoritmi belədir- universitetlər QS-a öz fəaliyyətləri haqqında 4 meyar əsasında məlumat verməlidirlər: təhsil, məzunların işə düzəlməsi, tədqiqat fəaliyyəti və beynəlmilləşmə. Həmçinin universitetlər bir neçə istiqamət seçə bilərlər: universitet infrastrukturunu və ya məsafədən təhsilin inkişafı (ikisindən biri), mədəniyyət, innovasiyalar, xeyriyyə və ictimai fəaliyyət, bölgənin inkişafına qatqı (dördündən biri).

Universitetdən alınan məlumatlar əsasında QS reyting agentliyi universitetin auditini müxtəlif meyarlar əsasında həyata keçirir. Bunun üçün açıq mənbələrdən məlumatlar və QS şəxsi məlumatları istifadə olunur. Audit nəticələrinə görə, universitetə birdən beşə qədər ulduz verilir. Həmçinin ulduzlar hər bir meyar üzrə də təyin olunur. Beləliklə bu layihə kommersiya xarakterli olmasına baxmayaraq, universitetlər aparıcı reyting agentliyi tərəfindən müstəqil beynəlxalq audit qazanır. Bundan başqa, onlar öz ləyaqətini fərqli meyarlar görə vurğulamalıdırlar ki, bu da istehlakçıların cəlb ediciliyinə təsir göstərə bilər.

Əgər universitet yetərli sayda ulduza malikdirsə, bu onun yüksək səviyyəsini təsdiq edir və o digər universitetlər arasında ədalətli reytingi qazanacaq. QS Stars-da 51 göstərici var ki, bunların da məlumatını xüsusi analitiklər idarə edirlər.

Hazırda Azərbaycanda 49 universitet və 10 filial vardır. Hər bir universitet müəyyənəşdirməlidir ki, hansı sahədə güclüdür. Məhz bu sahədə inkişaf etdirilməlidir. Reytingdə layiqli yer tapmaq uzun və mürəkkəb prosesdir.

Sual verə bilərsiniz: reyting yerləri universitetə necə təsir edəcək? Hesab edirik ki, layiqli reytingə sahib olan hər hansı bir universitet özünü beynəlxalq kontekstdə və dünya məkanında asanlıqla təmsil edə bilər. Bəzi sahələrdə reytinglərdə yaxşı mövqelərimiz varsa, bu, ilk növbədə, biznes strukturları və beynəlxalq əməkdaşlıq orqanları tərəfindən universitetə inam səviyyəsini yüksəldəcək. İkincisi, yerli və xarici tələbə və müəllimlərin axını artacaq.

Beynəlxalq reytingdə, ilk növbədə, uzun illərdir dünya səviyyəli universitetlər yer tutur. Onlar elm və texnologiyanın müxtəlif sahələrində dünya liderləridir və burada qabaqcıl tədqiqatlar aparılır. Bu ali məktəblər görkəmli alimlər, mühəndisler, ictimai xadimlər, Nobel mükafatı laureatları ilə fəxr edə bilərlər. Dünya səviyyəli universiteti necə yaratmaq olar?

Universitet reytinglərinin mütəxəssisi C.Salminin¹ fikrincə, resept sadədir- ən yaxşı müəllimləri-tədqiqatçıları cəlb etmək üçün böyük pul vəsaiti, daha sonra isə yüksək səviyyəli tədqiqatların təmin edilməsi məqsədilə bahalı proqram təminatı və məlumat bazalarının alınması üçün böyük məbləğdə pul və üstəgəl mənecərlər cəlb etmək lazımdır. Növbəti mərhələ universitetin müvafiq reklamıdır. Burada reklam növlərindən biri universitetlərin reytingi ola bilər. Gözlənilən nəticə: daha hazırlıqlı abituriyentlər bu təşkilatla maraqlanacaq. Əlbəttə, 15 il ərzində dünya səviyyəli universitet yaratmaqda Çinin müsbət təcrübəsi göstərir ki, bu

yanaşma doğrudur. Ancaq, ilk növbədə, bütün universitetlər üçün kifayət qədər pul yoxdur.

İkincisi, Dünya Bankı 1963-cü ildən etibarən inkişaf etməkdə olan ölkələrdə yüksək səviyyəli təhsil sistemlərinin şəffaflığını fəal şəkildə təşviq və effektivliyinin və şəffaflığın artırılmasına və qlobal dünyanın müasir tələblərinə cavab verən ən mühüm təhsil islahatlarının həyata keçirilməsində iştirak edir. Buna baxmayaraq, məşhurluq və səviyyəsinə görə ikinci Kembric və ya Harvard meydana gəlməyib.

Hətta ən yaxşı Şanxay reytingində belə bir çatışmazlıq var. Xüsusen, Y.Çenq və N.K.Lyu qeyd edirlər ki, hər bir sıralama şübhə doğura bilər və tamamilə obyektiv reyting yoxdur. Onların fikrincə, ARWU-FIELD layihəsi müstəqil bir akademik tədqiqatdır və hər hansı bir xarici təsir olmadan aparılır. Burada diqqətlə seçilmiş qeyri-subyektiv meyarlar və beynəlxalq səviyyədə müqayisə oluna bilər və özünü doğrultmuş məlumatlardan istifadə olunur. Buna baxmayaraq, sıralamada bir çox problemlər yaranır və o daha da təkmilləşdirilməlidir.

Elmi-tədqiqat və təhsil təşkilatlarını sıralamaq prinsipi faktiki olaraq onların illik nailiyyətlərini müəyyənəşdirmək mexanizmidir.

Bütün sadələşmələr və çatışmazlıqlar ilə reytinglər universitetlərin müqayisəli üstünlüyünü tez bir zamanda qiymətləndirməyə imkan verir ki, təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına, bazarla rəqabətin artmasına müsbət təsir göstərsin və cəmiyyətə baş verən dəyişikliklər barədə məlumat verilsin.

Azərbaycanın ali məktəbləri də boş dayanmır. Son illərdə liderlik etməyə çalışaraq, onlar ciddi inkişaf edir və modernləşirlər.

Səkkizinci beynəlxalq 2011/12 QS World University Rankings universitet reytingində ilk dəfə olaraq 3 Azərbaycan universiteti təmsil olundu. 2018-ci il üzrə nəşr olunmuş beynəlxalq reyting cədvəlində (QS) iki Azərbaycan universiteti daxil edilmişdir. Azərbaycanın ali məktəbləri “701+ və 801+” qrupunda siyahının sonlarında, lakin bu reytingə daxil olmaq kifayət qədər təqdirəlayiqdir.

Universitetin sosial-mədəni bir fenomen kimi mürəkkəbliyi səbəbiylə, universitetlərin reytingi qəbul edilən yüksək beynəlxalq reytinglərdə olduğu kimi, birözlü ola bilməz. Reyting universitetlərin müxtəlif xüsusiyyətlərini; əməkdaşlıq və rəqabət vasitəsi olmağı və eləcə də universitetlərin üstünlüklərini vurğulamağı nəzərə almalıdır.

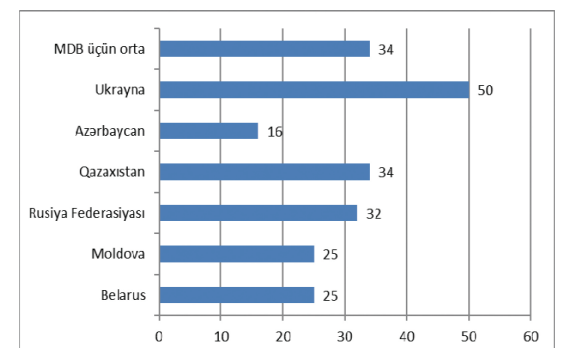
Digər ölkələrin təcrübəsinə əsaslanaraq, ümumilikdə qəbul edilmiş metodologiya çərçivəsində, universitetlərin milli reytingini inkişaf etdirməyi təklif edirik. Bunda iştirak etmək Azərbaycanın ali təhsil məktəblərinə yeni keyfiyyət səviyyəsinə çıxmaq, təhsil xidmətlərinin milli bazarda öz mövqələrini gücləndirib inkişaf etdirmək imkanlarını verəcək. Bundan əlavə, təhsil keyfiyyətinin qiymətləndirilməsində beynəlxalq reytinglərdən istifadə etmək üçün yeni üsullar hazırlanmışdır. Məsələn, koqnit və digər üsullar.

Universitetlərin milli reytingi təhsil xidmətlərinin bazarını daha şəffaf edəcək, Azərbaycan universitetləri və filialları obyektiv meyarlara uyğun qiymətləndiriləcəkdir. Bu, ölkədə ümumi təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün bir vasitədir.

Milli təhsil xidmətləri bazarında öz mövqələrini müəyyən etdikdən sonra Azərbaycanın universitetləri regional və beynəlxalq bazarları inkişaf etdirməyə hazır olacaq. Və milli səviyyəli təcrübəyə malik olub, xarici universitetlərlə müqayisəli təhlil istiqamətində hərəkət edə bilərlər.

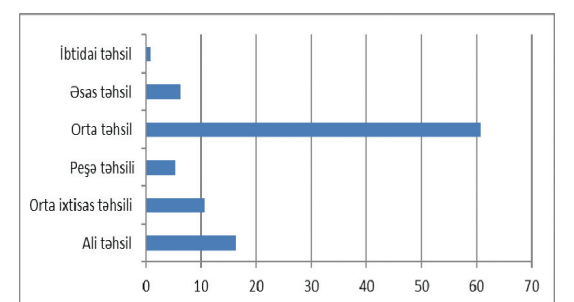
Azərbaycanın təhsil xidmətlərinin bazarının inkişafına kiçik bir təhlil aparacağıq.

Diagram 1. MDB ölkələrində ali təhsilli iqtisadi fəal əhalinin payı, faizlə

Mənbə: MDB ölkələrinin statistika məlumatları, 2015-ci il

Cədvəl 1. Azərbaycanın işləyən əhalisinin təhsil səviyyəsi, faizlə

Mənbə: Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, 2016-cı il

Son 20 il ərzində Azərbaycanda ali təhsil müəssisələrinin sayı iki dəfə artıb.

Buna baxmayaraq, işləyən əhalinin ali təhsilli hissəsi 16% təşkil edir (Diagram 1). Bu, MDB (Müstəqil Dövlətlər Birliyi) ölkələrində iqtisadi fəal əhalinin orta göstəricisindən 2 dəfə azdır. İnkişaf etmiş ölkələrdə bu rəqəmlər daha da yüksəkdir. Məsələn, Birləşmiş Ştatların iqtisadi cəhətdən fəal əhalisinin 25-64 yaş arası ali təhsil nisbəti 44%, Almaniya və Belçikanın 37% təşkil edir. Azərbaycanda Cədvəl 1-dən görüldüyü kimi, orta ixtisas təhsili ilə işləyən əhalinin nisbəti 60%-dən çoxdur və işləyən əhalinin 10,6%-i orta ixtisas təhsili alır. İnsan kapitalının inkişafı üçün biz məşğul əhalinin ali təhsili olan nisbətini ciddi şəkildə artırmalıyıq.

Cədvəl 2-də ölkələrin əhalisində tələbələrini payına nəzər salaq. Statistik məlumatlara görə, Azərbaycanda tələbələrini payı 1.4%-dir. Bu, müqayisədə orta dünya rəqəmindən bir qədər aşağıdır. Danimarka, Yeni Zelandiya, Macarıstan kimi ölkələrlə müqayisə etsəniz, Azərbaycan əhalisindəki tələbə nisbəti bu ölkələr üçün müqayisəli rəqəmlərdən, təxminən, iki dəfə azdır.

Cədvəl 2. Ölkə əhalisində universitet tələbələrini payı, faizlə

Ölkə	Ölkə əhalisində universitet tələbələrini payı
Danimarka	3,8
Yeni Zelandiya	4,5
İspaniya	3,5
ABŞ	4,4
Polşa	5,4
Rusiya Federasiyası	4,8
Macarıstan	3,7

Mənbə: <http://www.oecd.org/>, Global Innovation Index, 2016

Azərbaycanın təhsil xidmətlərinin bazarının inkişafına dair təhlilin nəticələri göstərir ki, daxili bazar kifayət qədər mənimsənilməyib və zəbt edilməyib; universitetlərin genişləndirilməsi və inkişafı üçün kifayət qədər potensial mövcuddur. Bir tərəfdən burada milli reyting cəmiyyətə yardım etmək və digər tərəfdən ictimai yardımı daşımaq üçün bir vasitə kimi fəaliyyət göstərə və universitetlərin daha tez dəyişməsi üçün köməklik edə bilər.

Milli reyting analoji reytinglərdən nə ilə fərqlənəcək? Azərbaycanın ali məktəblərini xaricin nüfuzlu ekspertlərinin qiymətləndirməsi qürurvericidir.

Məzunların çoxunun bizim ölkədə yüksək ödənişli və perspektivli işlərin əldə edilməsinə ümid etdiyini nəzərə alsaq, bu fakt ali təhsil almaq məqsədinə necə təsir göstərir? Bəlkə də yerli biznes və işəgötürənin ali təhsil müəssisələrində təhsilin qiymətləndirilməsində iştirak etməsi məqsəduyğundur?

Milli reytingin faydası nədir?

Birincisi, Azərbaycan ali təhsil müəssisələrinin mövcud potensialını ehtiva etməyən beynəlxalq reytinglərdə siyahının sonunda abstrakt yer yox, məzunların işə düzəlməsi faizi əsasında ali məktəbin real keyfiyyət göstəricisini öyrənmə bilərik.

İkincisi, abituriyent və onların valideynlərində təhsil aldıqdan sonra seçdiyi ixtisas üzrə işə düzəlmək ehtimalı böyük olan ali məktəbi müəyyənəşdirmək üçün oriyentasiya olacaq. Reytingin köməyi ilə ali təhsil müəssisələri arasındakı fərqlər və müəyyən bir universitet içərisində olan fərqli təhsil proqramı haqqında məlumat əldə etmək olar.

Üçüncüsü, əmək bazarının iştirakçıları və agentləri ümumilikdə təhsilin keyfiyyətini artırmaqda maraqlı olacaqlar. “Güclü” universitetlər ilk növbədə reytingdə iştirak etməkdə maraqlı olacaqlar. Belə ki, bu, daxili islahatları da sürətləndirəcək. Həm də reytingdə iştirak etmək unudulmuş və regional universitetlərin təhsil xidmətlərinin milli bazarda öz prestijini artırma şansıdır.

Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinin beynəlxalq reytinglərdə iştirakını inkişaf mərhələsinin növbəti addımı kimi görürük.

Yuxarıda göstərilən proseslər həm ölkə daxilində, həm də xaricdəki tələbələrini cəlb ediləcəyi universitetlərin rəqabət qabiliyyətinin artmasına gətirib çıxaracaqdır. Rəqabətin artırılması ali təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına gətirib çıxaracaq, yəni “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nın məqsədi olan keyfiyyətli insan kapitalının formalaşmasına səbəb olacaqdır.

1. C.Salmi ən yaxşı tədqiqatların aparılmasına və texnologiyanın köçürülməsinə qoşulma bacarığına dair məzunların biliklərinin yüksək keyfiyyəti olan ən yaxşı təhsil müəssisələrinin fəaliyyətinin inandırıcı nəticələrini qeyd edir, əslində üç faktorlar qrupuna səbəb ola bilər: a) müəllim və tələbələr arasında yüksək səviyyədə itisad; b) əhəmiyyətli maliyyə imkanları effektiv bir təhsil mühiti yaratmağa və ən qabaqcıl elmi tədqiqatları aparmağa imkan verir; v) bürokratik gecikmələr olmadan qərar qəbul etməyə və rəhbərlik fəaliyyətlərini tez bir zamanda həyata keçirməyə imkan verən yenilikçi yanaşmaların strateji məqsədinin təbiiq daxil olan optimal idarəetmə modeli